

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ БЕСЕДАЗЫ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 85 (12775)

1985 чылдың апрель 12, пятница

1925 чылда
үндөзүлөттүнгө

Өртээ 3 көпсөк.

**УЛУСТУҢ МААДЫРЛЫГ
ЧОРУУ ӨЛҮМ ЧОК**

[illegible]

Эштер М. С. Горбачев, А. А. Аляев, В. И. Воронкин, В. В. Гринин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, В. М. Чебриков, М. В. Зимина, И. В. Калитовский, Е. К. Игнатьев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков оларны чыгынтарларын, депутатлардын, депутатлардын дагы чакырылышын биле уткан.

Пленуму ССРЭ-нин Чогааларлар задаленин багштар терини бирги секретари Г. Горбачев айткан.

Бастар совет уаусту уауу байырлыкын бугундуру туура-ларды бил деп, ол чыгынлар.

Бугун бистин багшайгы озу-түзүс каякка кезүзү ыкыш, төрүз Коммунистти партияныс дугайлым болур. Ол бистери тугунун бугу-де шуну.

тинларын болган башка ар тарапни таварти удул эчир согулга — коммунистине башта келген болган башта-да турар. Чогуна он оң журун да он оң амалдарына боол турар бугу чулдер бир терге, литературанын болган уран чулдул ажилдакчыла тургы учелиг болган чоол СЭПК Т-кын март Пелевну ош шиттилерияны чангыс эсегилди чулдулугатен чоруа партия биле чо чангыс эчтиг, эч-не чангыс хуусала биле тир Төркэн чуртувуна кучу чылалык улам кутелдерия, ринге, башка чуртууларга чуртуулар, бугу чуртуу болук бижилеаарына, бистин амалдыралыктыг, бугу таллаа рынга социалистге нормал-жектерин улам идеякы шигилдеринге совет кижилер иш бижиге шиттилерия да кучу биле жергексен. Бистин моон-даа солгадары чедийин киямиериястын уделения хар кийи ила. Бистер эч М. С. Горбачевга СЭПК Т-Кын Чингиз секретари белиг ал бай-дужалга соңгалык кизин биле дегил турар бис.

Бистер соттарынын жаш балаларына делегациянын курамына байланыштуу чечимдерди кабыл алууда, ошол оратор чечимдеринин негизинде баалаган. АКШ-тын чечимдерин багыттары, НАТО-нун аргесин багытканышкын бистиң чечимдерин негизге болгон оң эвилең чечимдерин шөргө талашы-бычкы артык күчтүү турарына хан чалы-да турган чечим алыры амыч кара салгышты сурулаган салгы салган. Эш М. С. Гербачев бистиң Төрөөнү түртүвүнө түш болгон оң эвилең чечимдерин бастырып салган чечимдеринде айталасын бастырып салган. Айтууда ошолар демдегиз болбай. Социализм тургузуу кажы-на да шыртырбас — ошол делегациянын ийгили дайынмын көтүрүлөдү-дир. Бистин быжык бузулушын ымыд, төтөүгү шыншын чоруну-да ымыд.

Хөй национализм совет дин чечимдерин болгон ура чечимдүү ажалдакчылары совет ийгилигинде белик угаан чечимдерин-байлаан болгон чал ээвин — аяас чогагалуу тургусуналар, аяас Марко демдегиз. Бүгүн коммунисттер тирөөлүштүгүнүн күчү

одрундага туржур, бистини
нахуни партиязыаа, бист
маадырлыг удузузэаа шы
болгаш кызымк баран бо
ру — дайныга маадырмы-
ле өлгөнгөре төлөнтп чур-
каады тургузаруын, бист
Уауг Тийлөгөвистаң чырыт-
тыг хүнү дөмдөлгөзирин
эки аргазы-дыр.

Совет удуусту калчаар чү-
тат, чү дэст демисиж чү-
татын дугай шүтүзү со-
културга мастерлерин чү-
теринде болгаш когаал аж-
дарына долзу-биле көрү-
түпсн. Советтер чүртүгү
амыларынын ниги төлө-
сүр дөмдөлгөсүнү чүртүгү
тургузукшунуңун сав-
сааг чү суалы плеуми
киржичилиерин чүгалаары
илеретиптин турган.

Амгы үеде утуктудуруу
раскаал тургузукчу куш бо-
бергенис дөмнотарыз ак-
К. Лазаров чүгалаал. Ал
чүртүгү Уауг дайныны
«хүчнериниң болгаш дүни-
еиң» дугайында турускаал
сактымчынар — улуус-
алум чү көрүү, оон алд-
алы, угас-бола байлаа.

[illegible]

Аз-чүртүң Уруг дай
 жаны литературалык чыла
 дегелинин кыңаар жүжү
 ганын, олу күш-аржы
 дегелин, чыла дех
 дегелине кыңаар ыла
 турарын чыла В. Ка
 (Москва) дугалаа.
 Совет уран-чечен
 културатын дегели
 алдары хун келген ту
 калбары турар. Бур
 идеология-биле эртен чок
 мисеге ол совет уран
 чун реализминин интери
 лаңы бузунун уган-би
 лаң мист-шары талаш
 белме, чок-шары камт
 турар. Ораторларын кыл
 ыңың кудурдун чок темал
 ын билдирэ — амгы улан
 дегелине могадчы кижж
 кейбейин турунтуу бол
 ун дугайы. Совет жите
 турун болжаш урам чы
 жиджалдары боттары
 тиянжы муракчы отряд
 дый санап, салымчы сор
 дары палычын күдесир
 ботторчын могадчык
 ай-биле илж бозганы,
 ыралдын таарымча чок
 алдарына уду эртен чок

[illegible]

Парфютун, Н. Пономарев, И. Стадникун (Москва).
Лученюктун (Белоруссия)
галааларына ийергенгине.
Бистер Тиллегенден 40
жонун аажок улау угу
ныа демдегилешпаш, ол
чулге туну таалай-биле
харын база амыч уеге бо
келпир-лаа уеге тамазар
кхорун гурар бис — деп
Афанасье (Москва).
лази. Кижэ тарелтеге
чун чопурдана эргиде
де тургаш гурар. Я.
сиксиз кыскач таллаа
сиксиз делгемин миллат
таарыл болдурубазы, де
ниц жологонгун болгаш
лоттуп абыргыларын
пилазир-биле удустарын
жун каттыгыгарын дээп
каш, ботун оларнын му
гурар чулула эл улуг
рыгларын тинтиларын
харын оларнын келпир у
маажир. Ол сорулга
тинтиларынне буту та
биле илге кылдыр, тай
камгаларын дээп, боо-че
кужерин дээп ол илеп
демексигир — совет к
разын буту ажилдаккын

Бүтү уластуун байыркылар
Лугу Тилмелгенде 40
олурун муруну чарычын
националдык совет куд
лал "едикчилик"нарыяны
була үрө түтүлсдн, ка
туралык чутулган, ал
диралык СССР-чп Компо
нун "миллионлик" башпа
рынык башка секретар
Хрепакоско үндүргөн.

Чаа кижини кижизинде
болган беллик чарычын
үзсө, оон тайбач
уластурын чаага чору
гаш ас-кежин дээн ха
лынгте партиянын дуула
булурун совет ногалдык
тедигинин боттарынын
күлүмгезик кылдыр сая
дарыа ол чутулалаа.

Каттыкчан пашуунун
жикчилер СЭКП Төт К
лынгте байыркы таалаы
кадрлыктуулукту орутуу

директ амьдаралтын
эдийн засгийн
системийн ролд бие-
сэргийн, мөчлэгрэг совет
хэрэгсэлээрх илэвч
чүүлддгийн бэрхээр
парламент тугумуу
хэрэгсэлээрх илэвч
рийн тугуул уужур-дуу-
салар, туурар бие лер,
гаалалар.

Амгь үс дээрт, ий
тархын политиктан
дур туурар кижилер
ийл арзынга бее-
мал-д кийлр уужур
дур үс-ийр. Делегээр
архым зөөс. хэр-
гийлхилгээр, а ССР-ий
д АКСН-ий арам
хэрэгсэлээр аам бийр
тусуугуур туурар
дур, кийлр уужур
үсгээр, дээр мийлр
туур.

Совет-америк харь-
ам гомугуулар уула-
м кэтэл кийрхээр
уудуулгалам ал сө-
чүтүк туурарм М. С.
д омаалар демегдээр
нурттарын напонал
ахтархынч чийлр
калд-ийр бие сийсдээр
үк хэрэгсэлээрх илэвч

дүңкүртүрчүлүккө
ин болуп турар деп
турар бис. Харин, да,
чөк чорукту даңклар,
ууластарымын алыс
дүңкүртүрчүлүккө
катыштыр чөк соңуура
катыштыр турар
чөкүзүлүккө бөзү
ууластарымыз кызык
болуп турат. Биз
жылдызды, жетүүдө
түндүктөрдө болуп
турган ууластарымын
системаларына, алыс
рышпа ылаңдады — хэ
ларны кызырарына,
да өжөнөжөшкүчүлүк
деринге ылдаңдап өзү

Кайы, да талаа за
совет-америка калы
жылганын, бурт б
болуру практика көр
рар. 1972 болуп 19
дарыя ил талаларын
ганы чамалык көк до
дер алыз-бурт адырла
түнүктөлдү кады а
ганын уңуусунан салт
чорук жытызты-бис
харызааларды чам
(А).

ний айымал чок чорун
ларынын, аялдуу
булбуржындын ая
рызга малайга Жез
ай-америка чыгаалы
нарга М. С. Горбач
ев чоктойлаа.

Чар кыргыз табы
лап алаат болууну
муруна, аске уу
мурнага белки хари
Суренг Завилем меле
наз хурулуна
бала, АКШ-биле а
жымжымнарыны
он чутаалаан. Чуг
кынаар дугайына б
налымыны АКШ-т
алганы бистин сеп
ныкчылыгысты
Ботту дугу тиде
адыр дугайыны
тун аялдуу чепс
ортукам мархмалы
дык улут теймал
дугу дугайына дугу
рыт кузелинаан,
жымжымнарыны а
чалап-ла кылар дуг
таалажымжымнары
бис, Боо,чепсектин
а дурдукчукуч косм
дор даяа аялдуу ч

дизайн-
навайн
аймал
бистин
аммил-
дээр-
отарын
утгайн
бистин
болтат
хүснэ
сэвхнэ
р. Бис-
сөннэ
ногынла
ризнэ
харын
өөсү-
с-тир
жигжиг
жмал-
болууш
туу ту-
73
агт са-
луги-
тунг-
дуга үр-
нэмжлэ-
хын. Ол
дөлөй
арлын.

[illegible][illegible][illegible]

жыгындыларга
ымын ак
маарыштыр
чези жер.
дурул, ың.

жыгынды-
уиндедери
ет Зоиде-
күп, совет
ын ай
дан кези
алган бол,
арың ут-
ган кнере-
н, М. С.

Бо дуга-
контренте
рациализмга
рессменер-

ССР-ин
дарым экн.
а чугаала-
иникиниң
л, спикер
е-да аме-
чугаалаан,
лар амыт.
а жыгыт
да сеткил

Р е й д

—Көскү агитация көрүлдөзү чоруп түр

КӨРҮШТҮҮН, ДЭЭШТИИН ЧЕДИП АЛЫР

СЭКП обкомунун бюрору
«Кижия» күш-ажалы-биле
адларында деп көскү агита-
цияның республика көрү-
десин эгитерин дугайыч.
Кидеңге хузаар ааган. Ки-
дизинде сорулганы болза,
СЭКП-нин XXVII съез-
дин, Ала-тургун Уугу Ала-
мыныга совет ууустун
Тилектегизин 40 чыл оюн
телептин тутурунун. 1985
чылдын болгаш нитизин-
бияле беш чылдын аанна-
рым база социалисттик ху-
дээдегери чединшикнин
күүсдеринде жылыч чон-
ну мобилизастары, көскү
агитациянын идеяин уран
кадаалганын, көрүштүүн
болгаш дээштин белдери,
амыраралдын совет хея-
рин пропагандалаарыга
оң ролун күткелдери.
«Шың», «Тувинская прав-
да» солундарын, радиоко-
митеттин каттышкан рей-
диз хоорайын чамдык бы-
дургае черлеринде көскү
агитацияның байдалын ху-

[illegible]

ЧЕДИГ

коммунаерго». Кирер эя
ниң аскинда дундул сам
быразы. Ылда коллективни
муриакчылары, социалисти
чарышты тиликчилери
оларың кол көргүзгелери
тола көргүсиз. «Күш-ажы
дың хоочунары», «Чарышты
муриакчылары» деп стенид
чараш, хевирлиг кылдыр д
янттиген. Кызыл-булуң
«Экономика камиялдаг бол
лур ужуруг» деп стенид
электронергияны даппал а
рымың оруктары айткы
болгаш хорайдың чурттака
лары оон кылды ажакты ой
нап алыры көсүк агитация
ны кузасы-биле тола илер
сең. Оң күш-ажакчы коллек
тив көсүк агитациянын кам
парлагалы, «Куралды
«Ширбил» дээр ишкеш да
лычы хевирлерин аскалма
жытлап, чарыштың тиле
изиленип муриакчылар

көйгө көсүк боюрун зекин а
турар. Ыйла партия ооганин
шылз (секретарь Ю. Ват
шима) бө талзы-беле зекин
зисе ажилларын кылп турар.
Хоорайын хоочун буудуру
гези үш дугар АТБ-ге келд
еис. Ол : «Лексикатин партия
организационин секретар
А. Фомичев:
— Көсүк агитация талзы
биле чамалык туудурин кыл
турар биле, иншаллаа, ма
талым шыкалзы биле деп
ваз кимпий туузалды. Б
дугуретин ажилда көргүз
самбылзын депи кылган а
кан. А ол көргүзүп самбы
зынган коллектативин мура
зылар, замкынын тийде...

АЛЫР

лерин, план болгаш соци-
тиг дүзүлгелериниң күсүс-
зин азы жохуулан, коллек-
ти куду тырттып турар ки-
лерин билеп алыры берге бо-
ду. Чүге дээрге ол самбиге
чүгүс февралда долдуртты
хевээр. Контрпарияны кор-
нула «Дүрген медээ»
самбиге бар. Анаа чолла-
ларын бүтүл-де көргүзүл-
хүн буру чазартып долдур-
чу он хейге кескү чоруну че-
алып жукурду. Билди түр-
же ол шаягыз олчаан да-
дуртунмаан.

Кескү агитациянык бир
йиңчи хевир — хала па-
длагызын ачылгы боу бу-
ругте черинде кошкан тур-
туган. Партия организаци-
солотунуп үйү куулазын
даралды, редколлегиянык
квартирда ажал плавни
дилээр он ачылма пави

[illegible]

агитацияның байдалы мен жетісін. Партия өзін-өзі ұйымдастырушы секретарі Тұрмайлово қасқу агитация байдалын біскі көргүзгенін айтты. Чок дөңс байым. Дүшм сөзүндө алуш деп ййдыарыскаш шүтт ынавай барды. динмаа ажылаң чүзүм күзөр боор. Заволуд ту кхирине ажи карайаң алаң бажы, кижидилер сөзү алаң бертип. Ажыл-лерин хей-аңт кияри алаң кыбгырмалар деп чаңылауш, плакат, сөзөк алаң. «Бистек көргүзүлери» «Шыла» — ажалым киш түш деп стөндилер. «Уш контроль» экраны шар ошдан чазырмамалар, кырып кааа берген. Биз картамды дүжүп каа. Ош атрултиген дирекциям ректору С. Түртм(оол), ия организациям (зге ниязия секретары Л. Тұрмайлово) қасқу агитация ажалымче қолмак кич

[illegible]

бүдүргөдө көсүк аты
ны хана паралагзын
чок, дайынгы, күш-жа
хоочунарынын сэмбар
"Улусчу контроль"
күндөлдө сэмбарым,
муракчыларымсыз кра
жанын олчаан долдурт
көсүк агитациянын ба
яна кууа деңгелде бол

Республиканын тара
дуктулар эргелинде
Кызылдын сабырлыга
ында көсүк агитацияны
чалында базала көсүк
талкы дег чүчө чок, ол
дугелеринин үдүртүк
партия, профсоюз оло
циялары көсүк агита
тузасы-биле аялчынын
гузунда чарыштын хейт
күз, бурунчуларын алба
лар, бурунчуларын алба
илерин малга, көсүк
көзүлбөс, көсүк агита
ажылын уени, деңгелин
лио тургусалар.

Кол сорулгасы хамза
жи бурунчу чоңуну

[illegible][illegible]

Ю. Г. Ку
ТЫВА АССР
Совет чуул
Юрий Георгиевич
типсыр.
Тыва АССР
Тыва АССР
Кызыл хоор

алдарын
мен ийин
тиги тур-
бадан тур-
бадан би-
раштын-
тигилде-
тигиттик,
ири-бодол
дугеринге

санааларга демел-
ажыл улам акжыты
утка-ажытыт ала-
тын акжытыт ала-
корул акжытыт
мылын туур. Хо-
дур акжылым мек-
еми темпиз ий ая-
ккен, ар ажылда
гушаннарнын саны
хуу кызырмала.

Будурулге озал-
аржыр чорукту бол-
синал аарыгын бол-
дазы-биле профилат-
дарыа узам ийин э-
лери эрежок чутула
күш-ажылы камгал-
огот башкарарнын
сигл системаны
аларынга үндөйлө-
дөт куралта демел-
ажылда ар ажылда
үрөгүн болот. Та-
ныч савыкта-чурумун
дичкылары-биле дем-
черин ээлэр. Мам-
ажылчы коллективте

Курскийге Тыва АССР-нин
атты тыггыр дугайында
Курскийге Тыва АССР-нин
ЧАРЛЫГЫ
а уран чуулун хөгжүдеринге ки
Курскийге Тыва АССР-нин
-нин Дээди Советиниң Презид
-нин Дээди Советиниң Презид
9, 1985 тылдын апрель 11.

1999. Ол болган
болган база
орту кы-
биле кы-
застарын
катеп
ларга 45
адамка та-
лап профес-
сурас та-
ка айма-
кчилерин,
ону
арын эр-
комплек-
тизация
нын төс-
лөзүн. Бо-
бууд
хнология,
жакы-
сел кол
на күш-
нын сал-

дарын ажыгдары
гала-чурум хажы-
жакы чуртун дүрү-
чакыла-да талары,
ка жекжиги
инады шикити
пиди болбас.
Аймак чок бол-
туурчактуу күш-
алаларын түргүз-
нин болган бууду-
дыралдын культу-
дер таламы-беле м-
ларын болган ве-
нин, профалей
дарынын бир демин
нын угалынчы
дараткан.
Чукулд куралды
га СЭКП ТК-нин
Министрлер Чөзү-
мчсалагын айма-
кчилеринин
велемталарын
ларын, хай-патта о-
ларыннын төлөзө-
лөрүнүн

алдарлыг чурукчузу хүнд
НИИЦ ПРЕЗИДИУМУНУ
арген ачы-хэвьяазы дэхи чу
алдарлыг чурукчузу - хүндүлүг
умунуң Даргазы Ч.Д. ОНДА
умунуң Секретары Н. БОЯ

мүгдүз. Са-
ла, айыл-
дуу үзүм
ганын бий-
ик принци-
поюна эрт-
тең бекик
жыл бий-
бүдүрүлсө-
гөчү амы-
лын беки-
инистерство-
омустоолар-
ганизация-
г ажилы-
ларын то-
н ажилы-
ССР-нин
лигин ха-
васчалуу,
болгон
уагүртүүчү-
ганизация-
киришкен.

(СЭТА).

УЛУГ
И
УСЛУГИ
И
УСЛУГИ

